

The following is the manuscript for the walk that was conducted in central Stockholm during April and May 2017. The lines read by the persons here referred to as A,B,C, and D are edited transcripts from the interviews with the informants. Some of the parts that instructed the participants in how to move around have been edited out.

You can listen to the walk in it's entirety at: [länk](#) eller [qr-kod?](#)

Avfärden

Vi kommer att gå på en vandring.. Du kommer höra berättelser och se ritningar av några av de rum och situationer som kan möta den som flyr, en samlingsplats, någonstans där man spärras in, ett gömställe, transporten och väntan. De berättar om många olika sorters rum. Den bygger på berättelser från människor som flytt och kommit till Sverige mellan 2014 och 2016 från Syrien och Irak.

Nu börjar vi

A: Jag försökte ta mig till Sverige genom att köpa ett förfalskat pass, det kostade 2000 dollar. Jag försökte flyga till Sverige med det men blev upptäckt på flygplatsen i Istanbul.

B: Jag frågade min kompis i Sverige hur man gör för att komma hit, han kände till en smugglare och gav mig hans nummer. Det finns ett torg, ungefär som Sergels torg, i centrala Istanbul, Aksaray heter det. Jag gick dit och olika smugglare kom fram till mig och frågade mig vart jag ville resa.

A: Jag hittade smugglaren på Facebook, det finns många sidor där man kan få tag på smugglare, man bara skriver sitt nummer där så kontaktar de en.

C: Jag åkte först , för att min familj skulle kunna komma efter

A: De körde oss till stranden

A: Vi åkte på kvällen, 20 personer i en minibuss. Det var väldigt trångt, jag hade två barn i mitt knä.

B: De släppte oss vid vägkanten, vi gick i mörkret, det tog oss fyra timmar att komma till havet. Vi hade inga lampor, en tänd cigarett hade kunnat avslöja oss.

Över havet

Nu har du kommit ut,

Man lämnar inga spår på havet. Det sväljer och gömmer för att ibland skölja upp dem som gått under på sin resa över det. Ställ dig på en svart eller en vit platta. Stå med ryggen mot kulturhuset, se ut mot horisonten, staden bleknar. Du kan höra havet. Många har gjort den här resan före dig, förra året dog 5000 personer, bara på medelhavet, de drunknade eller frös ihjäl, dog av uttorkning eller värmeslag.

D: När jag stod på berget såg jag Grekland, det var långt borta men jag kunde se ljusen från byggnaderna.

A: De sa att vi skulle åka på en yacht, inte en gummibåt, en säker båt. Det skulle kosta oss mer pengar men vi trodde på dem. När vi kom fram till stranden sa de att det blåste för mycket för att båten skulle kunna komma men att vi kunde ta en gummibåt om vi ville. Jag sa innan att jag inte förstod hur folk kunde vara så galna att de åkte med en sån båt, att jag aldrig skulle göra det.

Vi måste ta oss vidare. Följ guiden.

A: Men det gjorde jag, jag åkte gummibåten, utan att berätta något för min mamma som hade förbjudit mig att göra det. De sa att det skulle ta en timme. Det tog åtta.

D: UNHCR såg oss och kom med sina båtar. Vi kunde inte lämna båten, om någon hade försökt göra det hade den vält. Det var så höga vågor på havet. Vi satt kvar i båten medan de två andra båtarna som skyddade oss från vågorna tog oss in mot land.

C: Vi var 36 personer på båten, den var nog sju meter lång. Smugglaren hade lärt en av oss hur man körde. Det var en gummibåt. Vi kom inte fram till ön med den båten, en grekisk båt upptäckte oss efter halva vägen när vår motor hade stannat och vi skrek på hjälp och viftade med armarna för att de skulle upptäcka oss. Det var stormigt på havet.

Du ser fotspår. De här fotspåren kommer leda dig

Stranden. Innanför Europas gränser möts du av ytterligare hinder, du får inte ta dig vidare men du kommer förmodligen inte skickas vidare heller. Du registreras, fotograferas, lämnar dina fingeravtryck. Du tar dig vidare eller skickas tillbaka. Kanske blir du fast

D: När vi kom iland fick vi strumpor och nylonfiltar men jag var kall och det blåste och det hjälpte inte. Det här var den i november 2015, på Lesbos. Människor var sjuka, vi fick mat.

C: De tog oss till stranden där vi väntade på att polisen skulle komma och ta våra namn och titta på våra id-kort. Vi var tvungna att lämna våra fingeravtryck för att kunna åka därifrån.

D: Efter en halvtimme undrade vi vart vi skulle ta vägen eftersom det var helt tomt på den delen av ön. Vi gick kanske en mil tills vi hittade UNHCR som sa åt oss att vänta på en buss till lägret. Vi stod i en kö och fick papper i olika färger, en för mat och en för bussen. Min vän och jag åkte tillsammans på bussen, den kom klockan tolv och var blå.

Att spärras in

Att hållas fast mot sin vilja. Du tittar ner på marken, du ser fotspår, som om människor stod i kö. Ställ dig i kön, du är en av många som står här och väntar.

Du ser ett stängsel, så mycket stängsel har du. Så mycket stängsel finns det för varje person på den här platsen. Rutan framför dig är 1,6 kvadratmeter. Det är så mycket yta som varje person har att bo på. Kanske har du en säng som är 90 centimeter bred. Ytan är mindre än den sängen. När den som berättar var här var det här ett mottagningscentrum, idag är det ett detention center där människor hålls kvar i väntan på att återsändas till Turkiet. Den 23:e mars 2016 lämnade läkare utan gränser lägret Moria på Lesbos, eftersom man inte ville bli delaktiga i ett system som man ansåg vara både orättvist och omänskligt.

D: Efter fem minuter kom vi till ett stort läger. Det var som ett fängelse, precis som ett fängelse, men det hindrade inte människor från att komma ut utan från att komma in. Det fanns poliser. Det fanns två grupper en för människor som skulle ansöka om asyl i Grekland och en för människor som inte skulle det. Man gick igenom olika hus, som containrar fast ombyggda för människor. Det var tusentals som väntade utanför grindarna och varje timme släppte de in tio personer. De ställde en i olika köer beroende på var man kom ifrån, Syrien, Afghanistan, Irak, Tunisien

C: Vi blev körda till ett läger på en annan del av ön, vi stannade i det lägret i tre dagar. Den andra dagen ropade de upp våra namn, en efter en gick vi in i ett rum och lämnade våra fingeravtryck.

D: Innanför den andra porten tog de ens fingeravtryck, sen skrev man sitt namn, sen fick man en stämpel och till sist tog de ett foto av en. Det tog 20 minuter. Utanför var det ett stort område med tält, militärtält för kanske åtta eller tio personer.

C: Vi fick ett papper som gav oss tillstånd att resa till fastlandet. Det är giltigt i tre månader, om polisen stoppar en i Grekland kan man visa det. Vi tog en färja till Aten.

Vägarna förändras men inte människors behov av att förflytta sig. Vägar har öppnats och stängts. Tidigare tog sig många in i Grekland via floden Evros som utgör en naturlig gräns mellan Turkiet och Grekland. Det ansågs vara den minst farliga vägen. 2012 stod ett stängsel

längs med gränsen klart, vilket fick människor att ta sjövägen istället. Efter att ha passerat flodgränsen tog en person en lastbil för att oupptäckt ta sig till Aten.

Lastbilen

B: Vi var 100 personer som korsade gränsen mellan Grekland och Turkiet tillsammans. Vi stannade i en skog på den grekiska sidan för att ringa smugglaren och fråga när lastbilen som skulle ta oss till Aten skulle komma. Jag visste inte var vi var någonstans och jag vågade inte använda min telefon för att kolla, jag visste inte när jag skulle kunna ladda den nästa gång. Vi sov en natt i skogen, under bar himmel, ingen hade något tält med sig. Tidigt nästa morgon gick vi till en motorväg, alla tillsammans.

En stor lastbil innehåller 70 kubikmeter luft, uppdelat på hundra personer blir det 0,7 kubikmeter, eller 700 liter luft, det kan låta mycket men varje andetag är ungefär en halv liter. 2015 hittades 71 personer i en lastbil i Österrike, de hade kvävts till döds under färden från Ungern.

I ett vanligt rum finns det ungefär 20 procent syre, det förbrukas när man andas och sjunker om inte ny luft släpps in. Vid 16 procent slår hjärtat fortare och huvudet blir trögt. Vid 14 procent blir man onormalt trött. Vid 12 procent kan man få kroniska hjärnskador, man blir illamående och kräks. Vid 10 procent blir man medvetslös.

Du står framför en lastbil, gå in i den avgränsade rutan. Ställ dig i ett av fotspåren. Vi står på ett lastbilsflak, vi kommer att stå här tills vi nått Aten

B: Vi stannade under en bro och klockan sex på morgonen kom det en lastbil. Vi gick in i lastbilen allihopa. Det var en stor lastbil, en sån man transporterar varor med. I den här bilen fanns det inga varor, bara oss människor, ändå var det väldigt trångt, det gick inte att röra sig. Resan tog 10 timmar. Varannan timme stannade bilen, de släppte in luft och gav oss vatten men vi fick inte gå ut ur bilen. Hade bilen inte stannat för att släppa in luft hade syret tagit slut, vi hade kvävts.

Ta ett djupt andetag, en halv liter. Hur många andetag till kommer du andas under vägen innan vi kommit fram? Kliv ner från flaket, ut i staden. Vi är på väg mot ännu en skog, ännu en gräns att passera.

Skogen

På många platser fastnar man, det är omöjligt att veta hur länge. Några timmar, några dagar, några år. Att leva utomhus påverkar kroppen, utsätter den för påfrestningar. Under vintern har människor på flykt frusit ihjäl på olika platser i Europa. En person stannade 20 dagar i skogen i Gevgelija. Kroppen är känslig för kyla och värme. Blir man kraftigt nedkyld drabbas man av

hypotermi, det räcker med att kroppstemperaturen faller några få grader för att man ska påverkas starkt. Vid 35 grader börjar man skaka och får sämre omdöme. Vid 32 grader upphör skakningarna, man hyperventilerar och hjärtat arbetar hårt, vid 28 grader blir man medvetslös och vid 22 grader slutar man att andas.

C: Den plats jag kommer ihåg mest var skogen i Makedonien, att bo i skogen så länge. För att komma till platsen där vi sov gick vi genom skogen i två timmar, vi kom till en stad men vi stannade inte där utan i en skog. Det var många som stannade där, kanske 2000, 50 av dem hade kommit tillsammans med oss. Ingen planerade att stanna där länge så det fanns inga tält, vi hade bara sovsäckar med oss som vi sov i. Vi stannade där för att vänta på att vår smugglare skulle hämta oss med sin bil så att vi kunde åka vidare norrut, till Serbien. Vi försökte åka med den smugglaren varje dag i femton dagar, men varje dag blev vi stoppade i poliskontroller. Polisen visste att det fanns människor i skogen, de kom dit två gånger under de 20 dagar jag var där, vi gömde oss på toppen av en kulle, den natten regnade det. Vi hade ingenting att täcka oss själva med när det regnade och det var väldigt kallt. Den natten var den värsta natten på hela resan.

Vila

När du äntligen lyckats ta dig framåt, över gränsen, är du utmattad. För vissa tar det kanske bara någon vecka att ta sig genom Europa. Andra blir kvar på samma ställe i årtal, pengarna kan ta slut, man stöter på ett hinder som inte går att ta sig förbi. Har man kommit fram till en plats kanske man måste stanna på den platsen ett tag för att hitta en ny smugglare. Ett hotellrum, en väns släkting, ett hus man inte kan lämna av risk för att bli upptäckt och rapporterad till polisen. Att vara på en plats utan pass eller visum kan göra det svårt att ta in på hotellrum.

A: Vi försökte få rum på många hotell men alla sa nej. Vi var kanske 20-25 personer som hade träffat varandra på vägen. Vi stannade på ett ställe, ett motell kanske, jag vet inte riktigt för det var ingen där. Man betalade 10 euro och så fick man ta en dusch.

B: Min kompis har släktingar i Aten som jag sov en natt hos, sen hyrde vi ett ställe att bo på. Ett rum i ett hus, det var min kompis släktingar som fixade det, han pratade grekiska. Vi började leta efter smugglare igen.

A: Jag åkte till Linz, i Österrike, nära gränsen. Jag har en Syrisk vän som bor där så jag stannade hos henne en natt. Bara för att vila, jag hade inte sovit på två dagar.

C: Efter en vecka i skogen blev min vän sjuk så vi åkte tillbaka för att ta in på hotell så att han kunde vila och bli frisk. Sen åkte vi tillbaka till skogen igen.

D: Jag åkte tillbaka till Istanbul där jag stannade i två veckor. Jag var helt slut efter de sex timmarna på havet. Jag såg min son i vattnet och hörde barn skrika för att båten sjönk, det är det värsta jag varit med om

Att gömma sig

Det som återstår är att ta sig framåt oupptäckt, Vi kommer inte stanna någonstans om vi inte bli tillsagda. Gå bara framåt i långsam takt. Här finns inga spår att följa.

Att gömma sig. När man är på en plats där man inte får finnas/vara blir det viktigt att inte synas, att inte dra uppmärksamheten till sig. Att bli sedd kan innebära att fastna, att bli kvar på en plats, att skickas därifrån. Det som döljer en, gömmer en, skyddar en behöver inte vara något byggt. Det kan vara rörelserna i staden, blicken, utseendet. Du ser hur fotspåren försvinner från gatan, vi följer de osynliga spåren och hör berättelser om att gömma sig i stadens vimmel. Hur kan staden gömma dig?

D: De satte oss i en Taxi som släppte av oss i centrala Aten. Jag hade ingen telefon, bara ett SIM-kort, och ingen aning om vart jag skulle ta vägen. Jag försökte hitta någonstans där jag kunde köpa en ny telefon, jag hade 100 dollar i plånboken.

Stanna. Se dig omkring. Är det någon som tittar på dig? Går du konstigt? Anstränger du dig för mycket? Vi börjar gå igen. Tänk på att ingen får tänka på att du finns.

D: Jag vågade inte prata med någon. Jag hade smutsiga kläder och kände mig underlig och obekvä. Jag hade på mig en (tjock?) jacka fast det var den första juni. Jag var rädd att människor skulle se mig och se att jag inte hörde hemma här, att de skulle ringa polisen. Jag försökte ta mig fram utan att fråga någon, jag tittade bara på skyltarna och till slut hittade jag metrostationen. När jag hittat en affär, ringt min vän och han kom och mötte mig vid tunnelbanan kände jag att jag var i säkerhet. Jag ringde mina föräldrar och vänner och talade om för dem att jag mådde bra.

A: Jag kom till Amsterdam en fredagskväll. Jag gick runt och letade efter någonstans att sova, kanske till 25 ställen, men alla var fullbokade. Jag ville sitta ner och vila men vågade inte eftersom ja var rädd att jag inte skulle se tillräckligt vanlig ut, att de skulle se att jag inte var en vanlig turist. Jag gick runt hela natten Vid elva på förmiddagen hittade jag ett hotell som hade lediga rum. Innan jag gick in för att fråga tittade jag försiktigt in lobbyn för att se att det inte var några poliser där. De sa att de hade ett ledigt rum men att det skulle dröja en timme till, jag lade mig ner och sov i receptionen för att jag var så utmattad.

C: Vi träffade många. Men efter Italien träffade jag ingen och pratade ingen arabiska, bara engelska. Jag var rädd att om någon hörde mig prata arabiska skulle de ringa polisen.

C: Man får inte visa att man är vilse eller fråga om något. Speciellt på stationerna. Om någon känner att du inte betar dig normalt kommer de att ringa polisen som kommer att be om pass och id. Det hände min vän som var i Hamburg, en man hade sett att han var där länge och ringde polisen. Polisen kom och frågade efter hans pass, när han sade att han inte hade något registrerade de hans fingeravtryck och han blev kvar i Tyskland.

Ankomsten

Vi kommer gå tillbaka till den plats där vi började. Först där kommer vi ta avsked av varandra. Vi går tillsammans, jag kommer tala om när det är över.

B: Jag tog ett tåg från Köpenhamn till Stockholm, det var innan de införde ID-kontrollerna. En vän mötte mig på stationen i Märsta och hjälpte mig att hitta någonstans att bo. Efter 10 dagar gick jag till migrationsverket, ett par dagar senare fick jag komma på intervju. Det tog bara 25 dagar innan jag fick mitt uppehållstillstånd. Det är ganska snabbt. Jag har en vän som kom hit för nio månader sen, hon har inte ens blivit intervjuad än.

B: Det tog mig en och en halv månad att ta mig från Turkiet till Sverige. Många blir kvar i Turkiet, jag var kvar länge i Turkiet. Nu är det 25 månader sedan jag kom till Sverige.

C: När jag lämnade Turkiet hade jag 4000 euro, när jag kom till Malmö hade jag 300 euro kvar.

D: Jag kom till Sverige i December 2015. Jag tog ett tåg från Malmö till Stockholm och ansökte om asyl. På migrationsverket sa de att det skulle ta ett år så jag väntar på min intervju, men jag har hittat ett jobb.

Det du nu har hört är några av miljontals berättelser om att fly. Vi har färdats genom tid och rum för att åter landa på Sergels torg i Stockholm. Vägarna kommer förändras, men det kommer inte människors behov av att ta sig till en annan plats för att söka skydd. Att komma till Stockholm kan betyda att komma fram, att slå sig ner. Det kan också betyda mer väntan och ovisshet, väntan på intervju med migrationsverket, väntan på uppehållstillstånd, avslag, att inte veta om man får stanna efter att de 13 månaderna av tillfälligt uppehållstillstånd tagit slut. Till dig som har följt med: det är här vi tar avsked av varandra